

ANKARA SANAYİ ODASI

**ETİYOPYA FEDERAL
DEMOKRATİK CUMHURİYETİ
ÜLKE NOTU**

Araştırma ve Yönlendirme Müdürlüğü

3 Ekim 2016

İÇİNDEKİLER

1- Ülke Künyesi

2- Etiyopya'nın Dış Ticareti

Tablo 1 - Ülkenin Dış Ticaret Göstergeleri

Tablo 2 - Etiyopya'nın İhracatında Başlıca Ürünler

Tablo 3 - Etiyopya'nın İthalatında Başlıca Ürünler

3- Türkiye ile Etiyopya Arasındaki Ticari İlişkiler

Tablo 1 - Türkiye- Etiyopya Dış Ticaret Değerleri

Tablo 2 - Türkiye'nin Etiyopya'ya İhraç Ettiği Başlıca Ürünler

Tablo3- Türkiye'nin Etiyopya'dan İthal Ettiği Başlıca Ürünler

1- Ülke Künyesi

Resmi Adı	Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti
Cumhurbaşkanı	Mulatu Teshome
Başbakan	Hailemariam Desalegn (Vekaleten)
Başkenti	Addis Ababa
Resmî dil	Amharca
Yönetim biçimi	Federal Cumhuriyet
Yüzölçümü	1.221.900 km ²
Nüfus	92, 984 Milyon
Gayri Safi Yurt İçi Hasıla - GSYİH	57,6 Milyar ABD Doları
Kişi Başına Düşen GSYİH	619 ABD Doları
Büyüme Oranı	% 8.6
Para birimi	Birr (ETB)
Zaman dilimi	EAT (UTC+3)
Coğrafi Konum	<p>Etiyopya yaklaşık 1.1 milyon kilometre karelik bir yüzölçüme sahiptir. Kuzeyinde Eritre, Cibuti ve doğusunda Somali bulunurken, batıda Sudan ve güneyde Kenya ile komşuluğu bulunmaktadır. Etiyopya'nın denize sınırı yoktur. Dağlık bölgeler ülkenin kuzey kesimlerinde yer almaktadır. 4500 metre yüksekliğe sahip Ras Dashen, Semien Dağlarında bulunmaktadır.</p> <p>Etiyopya yüksekliği 2000 ve 3000 metreler arasında değişen yüksek bir platoya sahiptir. Ülkenin kuzey doğusundan başlayan ve merkezden güneybatıya doğru genişleyen Rift Vadisi ülkeyi iki bölüme ayırmaktadır. Rift Vadisinin güney ve güneybatısında çok sayıda göl bulunmaktadır. Etiyopya'da Abay olarak bilinen Nil Nehri ülkeyi kuzeybatıdan girerek yaklaşık 800 km.lik bir yol kat etmektedir. Etiyopya'daki en uzun iki nehir güneydoğu istikametinde akan ve yüksek bölgelerden düşük rakımlı bölgelere doğru ilerleyen Awash ve Wabishebelle nehirleridir. Ülkede yaklaşık 3 milyar MW hidroelektrik üretimini mümkün kılan irili ufaklı çok sayıda nehir bulunmaktadır.</p>
Siyasi ve İdari Yapı	<p>Etiyopya Afrika Kıtasında 3000 yıllık en eski medeniyete sahip olup, tarihte hiç bir zaman sömürge olmamış bir Doğu Afrika ülkesidir. Etiyopyanın M.Ö. 1237 yılında kurulduğu tarihçilerce iddia edilmektedir. Bugünkü manada M.Ö. 8. yüzyılda Etiyopya üzerinde kurulan ilk devlet Diamat Krallığıdır. Bu krallığın M.Ö. 1. yüzyılda çökmesiyle yerine Aksum Krallığı kurulmuştur. Bugünkü Etiyopya 1955 yılında kabul edilen Anayasa ile Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti adını almıştır.</p> <p>1934-41 dönemindeki İtalyan işgali hariç tutulursa Afrika ülkeleri içinde sömürgeci yönetim altında idare edilmeyen tek ülke Etiyopya'dır ve uzun bir süre monarşi ile yönetilmiştir. 1974 yılında askeri cunta, the Derg, 1930 yılından beri hüküm süren İmparator Haile Salassie'yi tahtından indirerek sosyalist bir devlet kurmuştur. Kanlı darbeler, isyanlar, uzun süren kuraklık yılları ve toplu iltica sorunlarının var olduğu Etiyopya'da, 1991 yılında isyancı güçlerin Etiyopya Halkın Devrimci Demokratik Cephesi (Etiyopyan People's Revolutionary Democratic Front -EPRDF) altında bir koalisyon kurmaları ile bu rejim</p>

	<p>de devrilmiştir. Askeri cuntanın devrilmesi ile politik ve ekonomik açıdan istikrarlı bir döneme girilmiş ve ülke Afrika'nın en istikrarlı ülkelerinden birisi haline gelmiştir. Ülkede Anayasa 1994 yılında yürürlüğe konmuş olup, ülkede çok partili parlamenter bir idari yapı söz konusudur. Anayasaya göre meclis iki bölümden oluşmaktadır: Tüm ülkeyi temsil eden federal milletvekilleri ve bölgelerini temsil eden federe milletvekilleri. Federal milletvekilleri federe milletvekillerine göre daha fazla yetkiye sahiptirler.</p> <p>Etiyopya'nın ilk çok partili seçimleri Mayıs 1995'de yeni anayasaya göre yapılmış ve seçimleri EPRDF kazanmıştır. İkinci ve üçüncü seçimleri de kazanan EPRDF, 2010 yılı Mayıs ayında yapılan son seçimleri de kazanarak mecliste dört kez üst üste çoğunluğu elde etmiştir. Ülkede faaliyette bulunan diğer büyük partiler ise Demokrasi ve Adalet Birliği Partisi (UDJ), Birleşik Etiyopya Demokratik Güçleri(UEDF), Oromo Federal Demokratik Hareketi(OFDM)'dir.</p> <p>Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti 9 federal bölgeye ve iki büyükşehir şehir (Addis Ababa ve Dire Dawa) idaresine ayrılmıştır. Gerek nüfus ve gerekse ekonomik açıdan en önemli bölgeler Oromiya ve Amhara'dır. Büyükşehirler ise Addis Ababa ve Dire Dawa'dır. Geçmiş yıllardaki deneyimler göz önüne alınarak idari yetkiler ciddi ölçülerde bölgelere ve iki büyükşehirde de il yönetimlerine bırakılmıştır.</p> <p>88 milyonun üzerindeki nüfusu ile Etiyopya Nijerya'dan sonra Afrika'nın en kalabalık ikinci ülkesi konumundadır. Etiyopya gittikçe artış göstermesine rağmen kişi başına 1000 doların altındaki geliriyle UNDP'nin en yoksul ülkeleri arasında yer almaktadır. Etiyopya ekonomisi, limanlara olan uzaklığı, doğal kaynaklarının ve altyapısının yetersizliği, kuraklık ve Eritre ile yaşadığı anlaşmazlıklardan dolayı yeterli gelişme gösterememiştir. 1991 yılına kadar Etiyopya'nın bir parçası olan Eritre ile Mayıs 1998 ile Aralık 2000 arasında sürekli çatışmalar söz konusu olmuştur. Aralık 2002'de Eritre ile Barış Anlaşması imzalanmış olmasına rağmen durum hassasiyetini korumaya devam etmekte ve özellikle var olan sınır probleminin kısa vadede çözümü de mümkün görülmemektedir. Diğer taraftan Etiyopya zayıf durumda olan Somali'deki geçici federal hükümete yardım etmek amacıyla 2006 yılında bu ülkeye müdahalede bulunmuş, Afrika Birliği Barış Gücünün bölgeye intikalinin gecikmesi nedeniyle Etiyopya birlikleri planlanandan daha uzun süre Somali'de kalmıştır</p>
<p>Nüfus, Etnik Yapı ve Eğitim</p>	<p>Etiyopya Afrika'nın en fazla nüfusa sahip ülkelerinden birisidir. Economist Intelligence Unit'in tahminlerine göre 2005 yılında 69,1 milyon olarak gerçekleşen nüfus 2010 yılında 83 milyon olarak gerçekleşmiştir. Etiyopya'da yıllık nüfus artış hızı %3'ün üzerinde olup, nüfusun % 85'i kırsal bölgelerde, kalan %15'i ise şehir ve kasabalarda yaşamaktadır. Son 15-20 yıl içerisinde yüz binlerce Etiyopya'lı ABD'ye göç etmiş ve özellikle Los Angeles ve Washington DC'ye yerleştirilmişlerdir. Önemli bir Etiyopya'lı nüfus da Avrupa Birliği ülkelerinde yaşamaktadır. Etiyopya oldukça genç bir nüfusa sahip olup, toplam nüfusun %46,1'i 15 yaşın altında, %51,2'si 15-64 yaş arasında olup, 65 yaş ve üzerindeki nüfus ise sadece %2,7'dir. Ortalama ömür 55,4 yıl olup, bu rakam erkeklerde 52,9 yıl, kadınlarda ise 57,9 yıldır.</p>

	<p>Federal anayasaya göre Etiyopya, etnik kökenlerine bağlı olarak eyaletlere bölünmüş ise de, hiç bir eyalet etnik köken açısından tam homojen bir yapıya sahip değildir. Hatta bazı eyaletlerde çok farklı etnik kökenli insanlar bir arada bulunmaktadır. Etiyopya'da 64 farklı etnik grup bulunmakta olup, en büyük etnik grup Oromo'dur. Ülke nüfusunun %40'ı Oromo kabilesine aittir. Diğer etnik gruplar ise Amhara %25, Sidama %9, Tigre %7, Somali %6, Wolaita %4, Afar %4, Gurage %2 ve diğerleri %3'dür. Oromolar çoğunlukla orta ve güney kesimlerde yerleşik iken, Amhara ve Tigreler ülkenin kuzey bölümünde, Sidamalar kuzeybatıda, Somaliler güneydoğuda, Afarlar ise çoğunlukla kuzeydoğuda yerleşiktirler.</p> <p>Etiyopya'da nüfusun %45'i Hıristiyan, %50'si Müslüman ve geri kalan %5'lik kesim ise yerel inanışlara sahiptir. Hıristiyanların %40'ı Ortodoks, %5'i ise Protestandır. Müslümanların ise hemen hemen tamamı sünni Müslümandır.</p> <p>Etiyopya eğitimli nüfus oranının oldukça düşük olduğu bir ülkedir. Ülkede zorunlu eğitim bulunmamakta, bu yüzden okur yazarlık oranı da son derece düşük kalmaktadır. Ancak, son yıllarda ülkede eğitime önem vermeye başlanmış, ülkenin gelişme plan ve programlarında eğitim öncelikli konular arasında yer almaya başlamıştır. Bugün ilkokul çağındaki çocukların %65'i, orta düzeyde ise %35'i eğitime devam etmektedir. Lise düzeyinde eğitime devam etme oranı ise %20 civarındadır. Ülkede okur yazarlık oranı ortalama %43 olup, bu oran erkeklerde %50, kadınlarda ise %40'dır. Okur yazarlık oranı şehirlerde %75 civarında iken, kırsal kesimde %25 civarındadır. Ülkede üniversite mezunlarının sayısı gittikçe artmakta ise de, üniversite mezunu sayısı halen oldukça düşüktür.</p>
<p>Ekonomik Yapı</p>	<p>Dünyanın ve Afrika'nın en fakir ülkelerinden birisi olan Etiyopya'da 1990'lı yılların başından itibaren serbest pazar ekonomisine dayalı stratejiler izlenmeye başlanmış ve yapısal reformların uygulanmasına öncelik verilmiştir. Bu çerçevede, iç fiyatların yeniden düzenlenmesi, dış ticaretin liberalizasyonu, devlet işletmelerinin özelleştirilmesi ve iç ve dış özel yatırımların desteklenmesi hükümetlerin öncelikli hedefleri arasında yer almıştır.</p> <p>Hükümet yollar, elektrik santralleri ve telekomünikasyon gibi ülkenin altyapısını geliştirmek amacıyla yoğun bir yatırım sürecine girmiştir. Bunun yanı sıra, hükümet kamu iktisadi kuruluşlarının özelleştirilmesi programını da yürürlüğe koymuştur. Özelleştirme süreci her ne kadar yavaş olsa da son on yıl içerisinde birçok küçük ve orta ölçekli kamu iktisadi kuruluşu özelleştirilmiştir.</p> <p>Hükümet elektrik santralleri ve telekomünikasyon gibi sektörlerde yabancı yatırımların ülkeye çekmeye çalışmaktadır. Etiyopya'da tarım sektörü, tekstil ve deri gibi tarıma dayalı sanayilerde ve turizm sektörünün gelişiminde de yabancı sermayeye büyük ihtiyaç duyulmaktadır.</p> <p>Yabancı ve yerli özel sektör yatırımlarını teşvik etmek amacıyla, 1992 yılında Yatırım Kanunu (Investment Code) çıkarılmış ve bu güne kadar bu kanunda bir kaç kez değişiklik yapılmıştır.</p>

	<p>Etiyopya’da 2010 yılının Ağustos ayında 2010-2015 dönemini içeren beş yıllık kalkınma planı yürürlüğe girmiştir. Söz konusu plan Etiyopya’da sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması ve yoksulluğun giderilmesi için önemli tedbirleri içermektedir. Bu kalkınma planından önce 2006-2010 döneminde yürütülen gelişme ve değişim planı (GAP) da son kalkınma planının uygulanmasında esas teşkil etmiştir. Söz konusu planlarda tarım, sanayi ve altyapı öncelikli konuları teşkil etmekte olup, ülkedeki yaşam standartlarının yükseltilerek yoksulluğun giderilmesinin hizmetler sektöründen ziyade özellikle bu sektörlerle önem verilerek sağlanabileceği hususu benimsenmiştir.</p> <p>Son kalkınma planına göre Etiyopya ekonomisinin yıllık ortalama minimum %11 ve maksimum %14,9 oranında gelişme göstermesi hedeflenmiş olup, tarım sektörünün ekonominin lokomotif sektörü olmaya devam edeceği ve 2015 yılına kadar tarım sektörünün yıllık ortalama minimum %8 ve maksimum %14,5 oranında gelişme göstermesi hedeflenmektedir. Plan hedeflerine ulaşmak için tarım sektöründe yeni arazilerin tarıma açılması, girdi kullanımının artırılması, alt yapının iyileştirilmesi ve elde edilen üretimin daha iyi koşullarda pazarlanmasının teşvik edileceği belirtilmektedir. Özellikle ülke ekonomisine büyük katkı sağlayan hububat, kahve ve çay gibi ürünlerin üretimlerinin artırılması da hedeflenmektedir.</p>
İstihdam	<p>Etiyopya dünyanın en fakir ülkelerinden birisi olması nedeniyle ortalama insan ömrü de oldukça düşük düzeydedir. Ülkede genç nüfusun oldukça yüksek düzeylerde bulunması çalışabilecek durumdaki insan sayısının da oldukça yüksek düzeylerde olmasına neden olmaktadır. Ancak Etiyopya’nın son derece geri kalmış olması ekonominin büyük ölçüde tarıma dayalı olması ve sanayi ve hizmetler sektörünün de gelişme göstermemiş olması nedeniyle ülkede iş imkanlarını da oldukça sınırlı kılmaktadır. Etiyopya’nın istihdam rakamlarına ilişkin gerçekçi veriler bulunmamakta ancak, dünyada işsizliğin en yoğun olduğu ülkelerden birisi olarak bilinmektedir. Bazı kaynakların yapmış olduğu tahminlere göre ülkede işsizlik oranları %40’ın üzerindedir. Özellikle global kriz yıllarında bu rakamın %50’lerin üzerine çıktığı bildirilmektedir.</p> <p>Ülkede eğitim düzeyinin son derece yetersiz olması yetişmiş kalifiye eleman miktarını da sınırlamaktadır. İş arayanların çok büyük bir kısmı vasıfsız eleman statüsündedir.</p> <p>40 milyondan fazla işgücünün bulunduğu Etiyopya’da tarım sektörü, ülke ekonomisinde çok önemli bir yere sahip olması nedeniyle istihdamın da en yoğun olduğu sektördür. Toplam istihdamın yaklaşık %80’i tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Tarım sektöründen sonra istihdamda hizmet sektörü %13’lük payı ile ikinci sırada yer almakta son derece geri kalmış sanayi sektörü ise %7’lik pay ile istihdama katkıda bulunmaktadır.</p>
Ekonomik İlişkiler	<p>Kuruluşlarla</p> <p>Etiyopya Afrika Birliği’nin önemli bir ülkesidir. Eski Etiyopya kralı Haile Selassie Afrika Birliği’nin kurulmasında en önemli şahıslardan birisi olmuştur. Bugün Afrika Birliği’nin merkezi başkent Addis Ababa’dadır.</p> <p>Etiyopya Avrupa Birliği, Afrika Karayip ve Pasifik (AKP) ülkeleri ile bölgesel işbirliği sürecinde bulunmakta ve Ekonomik Ortaklık</p>

	<p>Anlaşmaları (EOA) akdetmektedir. Etiyopya, AKP ülke grubu içerisinde Doğu-Güney Afrika bölge grubunda (ESA) yer almakta olup, AB ile ESA 23 Kasım 2007 tarihinde bir Ekonomik Ortaklık Anlaşması parafe etmiştir.</p> <p>Dünya Ticaret Örgütüne 2003 yılında üyelik için başvuruda bulunan Etiyopya, şu anda DTÖ'de gözlemci statüsünde bulunmaktadır. Etiyopya 300 milyon nüfuslu Doğu ve Güney Afrika Ülkeleri Ortak Pazarı (COMESA) üyesi olup, aynı zamanda Kenya, Sudan, Somali ve Djibouti ile Serbest Ticaret Anlaşmaları bulunmaktadır. Etiyopya, IMF, Dünya Bankası ve Afrika Kalkınma Bankası gibi uluslararası kuruluşlardan büyük oranda yardım almaktadır.</p> <p>Dünya Bankası Etiyopya'ya hem hibe hem de kredi olarak çeşitli yardımlarda bulunmakta olup, Dünya Bankası halihazırda Etiyopya'da çok sayıda aktif proje uygulamaktadır. Bu projeler başta yol, su ve haberleşme olmak üzere altyapının geliştirilmesi ve iyileştirilmesi, fakirlikle mücadele, tarım sektörü ve özel sektörün geliştirilmesi, iş ortamının iyileştirilmesi, rekabetin artırılması ve HIV/AIDS ile mücadeleyi amaçlamaktadır. Dünya Bankasının Etiyopya'ya tahsis ettiği kredilerin sektörel dağılımına bakıldığında %41'i altyapı, %26'sı acil durumlar, %10'u tarım, %9'u sağlık, %5'i eğitim ve %8'i sosyal hizmetlerden oluşmaktadır.</p> <p>1945 yılından beri Uluslararası Para Fonu'na üye olan Etiyopya 2001 yılından bu yana IMF'nin Yüksek Borçlu Yoksul Ülkeleri Borçtan Arındırma İnisiyatifi (Heavily Indebted Poor Countries Debt Relief Initiative-HIPC) kapsamındadır. Bu doğrultuda IMF, Etiyopya ile Yoksulluğu Azaltma ve Etiyopya'yı Kalkındırma Anlaşması imzalamış olup, üyeliğinden bu yana fondan Etiyopya'ya çeşitli şekillerde kredi ve destekler temin edilmiştir.</p> <p>Afrika Kalkınma Bankası'na da üye olan Etiyopya'ya 2013 yılına kadar söz konusu bankadan yapılan ödemeler toplam 2 milyar doları aşmıştır.</p>
--	---

2- Etiyopya'nın Dış Ticareti

Etiyopya dünyada en az gelişmiş ülkelerden biridir. Diğer az gelişmiş ülkeler gibi Etiyopya'da da tarım sektörü tek büyük sektör konumunda olup, sektörün performansı tüm ekonominin performansına yön vermektedir. Tarım sektörü dışında önemli bir üretim gücü bulunmayan Etiyopya sanayi ürünlerinin hemen hemen tamamına yakını ithal etmektedir. Tarımsal ürünlerden elde ettiği ihracat geliri ile sanayi ürünleri ithalatını karşılayamayan Etiyopya kronik bir biçimde dış ticaret açığı vermektedir. 2014 yılında 16 milyar doların üzerine çıkan dış ticaret açığının önümüzdeki yıllarda da devam etmesi beklenmektedir.

ITC verilerine göre Etiyopya'nın 2006 yılında 1 milyar dolar civarında gerçekleşen ihracatı 2011 yılında 3 milyar doların üzerine çıkmıştır. İhracatın 2012 yılında 2,9 milyar dolara, 2013 yılında 4,1 milyar dolara 2014 yılında da 5,7 milyar dolara ulaştığı görülmektedir.

Etiyopya'nın 2006 yılında 5 milyar dolar civarında bulunan ithalatı ise 2011 yılında 8,3 milyar dolara ulaşmış, 2012 yılında da 10,5 milyar dolara, 2013 yılında da 14,9 milyar dolara, 2014 yılında da 21,9 milyar dolara yükseldiği görülmektedir.

Tablo 1 - Ülkenin Dış Ticaret Göstergeleri (milyon dolar)

	2011	2012	2013	2014
İhracat FOB	3.029	2.891	4.077	5.667
İthalat FOB	8.329	11.913	14.899	21.914
Dış Ticaret Hacmi	11.358	14.804	18.976	27.581
Dış Ticaret Dengesi	-5.300	-9.022	-10.822	-16.247

Kaynak: ITC – Trademap

Etiyopya'nın ihracatının çok büyük bir bölümü tarımsal ürünlere dayanmaktadır.2014 yılında 1 milyar doların üzerinde gerçekleşen petrol yağları ihracatı dışında genel olarak en önemli ihraç ürünleri susam ve kahvedir. Bu iki ürünün ihracatı toplam ihracatın yarısına yakındır. Taze sebze ve kuru baklagiller de ihracatta önemli paya sahiptir. Etiyopya susamı en çok Çin, İsrail, ABD, Türkiye ve Ürdün'e; kahveyi ise Almanya, Suudi Arabistan, Belçika, ABD ve diğer Avrupa ülkelerine ihraç etmektedir. Taze sebzeler en çok Somali ve Cibuti'ye giderken, kuru baklagiller en çok Sudan ve BAE'ne ihraç edilmektedir.

Son yıllarda Etiyopya'nın ihracatta yüzünü güldüren ve en hızlı gelişme gösteren sektör çiçekçilik olmuştur. 2000 yılında 1 firma ile ihracata başlayan sektör günümüzde 70'i aşkın üretici-ihracatçıya sahiptir. 2005 yılında sadece 12 milyon dolar olan kesme çiçek ihracatı 2014 yılında 610 milyon dolara ulaşmıştır. Etiyopya kesme çiçeklerin çok büyük bir bölümünü Hollanda'ya ihraç etmektedir. Almanya, Japonya, Suudi Arabistan ve BAE diğer pazarlardır.

Önemli diğer bir ihraç kalemi olan canlı hayvan veya bunların etlerinin tamamına yakını civardaki Müslüman ülkelere ihraç edilirken deriler AB ve Uzak Doğu ülkelerine satılmaktadır.

Tablo 2 - Etiyopya'nın İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

GTİP ÜRÜN ADI	2012	2013	2014
TOPLAM	2.891.347	4.076.944	5.666.889
'2710 Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	36	260.492	1.078.382

'0901	Kahve, kahve kabuk ve kapçıkları, içinde herhangi bir oranda kahve bulunup kahve yerine kullanılan ürünler	891.124	770.773	1.023.865
'1207	Diğer yağlı tohumlar ve meyveler	459.240	527.105	744.542
'0603	Buket yapmaya elverişli veya süs amacına uygun kesme çiçek ve çiçek tomurcukları	165.644	527.056	610.432
'0709	Diğer sebzeler (taze/soğutulmuş)	247.812	558.831	567.563
'0713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	199.253	239.413	286.995
'0102	Canlı büyükbaş hayvanlar (at, eşek, katır ve bardolar hariç)	95.985	215.168	216.031
'7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	174.828	157.355	156.260
'0204	Koyun ve keçi etleri (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	69.718	70.518	84.088
'0602	Diğer canlı bitkiler (kökleri dahil) çelikler, aşı kalem ve gözleri; mantar miselleri	22.884	62.742	69.254
'0106	Canlı diğer hayvanlar	59.772	73.595	66.945
'4112	Koyun veya kuzuların dabaklama veya ara kurutmadan sonra ileri derecede hazırlanmış deri ve köseleleri	59.335	65.401	62.761
'0104	Canlı koyun ve keçiler	26.170	52.086	49.270
'9999	#YOK	1.126	13	44.337
'0701	Patates (taze/soğutulmuş)	15.352	34.088	39.931
'4113	Diğer hayvanların dabaklama veya ara kurutmadan sonra ileri derecede hazırlanmış deri ve köseleleri	24.043	35.135	28.827
'2523	Çimento	142	4.059	22.501
'1201	Soya fasulyesi	2.670	23.463	20.088
'6405	Diğer ayakkabılar	3.991	10.481	20.074
'7103	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	9.569	11.370	18.943
'8431	Özellikle 84.25 ila 84.30 pozisyonlarındaki makina ve cihazlar ile birlikte kullanılmaya elverişli aksam ve parçalar	752	1.302	17.524

'8705	Özel amaçlı motorlu taşıtlar (kurtarıcılar, vinçli, itfaiye, beton karıştırıcı, yol süpürme, zift vb taşıtları)	3.627	2.258	15.939
'0910	Zencefil, safran, zerdeçal, kekik, defne yaprakları, köri ve diğer baharat	18.170	17.119	15.585
'5205	Pamuk ipliği (dikiş ipliği hariç) (ağırlık itibariyle pamuk oranı >=%85 ve perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	9.760	26.719	15.451
'0712	Kurutulmuş sebzeler (bütün, kesilmiş, dilimlenmiş, kırılmış, toz halinde)	5.721	8.609	15.331
'1008	Kara buğday, darı (cin ve kum darı)kuş yemi; diğer hububat	11	2.311	14.144
'0702	Domates (taze/soğutulmuş)	7.130	9.765	13.391
'2615	Niyobyum, tantalum, vanadyum, zirkonyum cevherleri vb. konsantreleri	15.636	2.004	11.983
'8803	88.01 ve 88.02 Pozisyonlarındaki hava taşıtlarının aksam ve parçaları	5.316	16.228	11.861
'9015	Arazi ölçme, hidrografik, oşinografik, hidrolojik, meteorolojik veya jeofizik alet ve cihazları; telemetreler	3.664	1.945	11.765
'1301	Lak, tabii sakızlar, reçineler ve sakız reçineler ve yağ reçineler (pelesenkler gibi)	10.819	12.866	11.479
'6403	Dış tabanı kauçuktan, plastik maddeden, tabii veya terkip yoluyla elde edilen köseleden ve yüzü deriden olan ayakkabılar	6.619	14.977	10.682

Kaynak: ITC - Trademap

Etiyopya'nın en çok ihracat yaptığı ülkeler başta Kuveyt olmak üzere Somali, S.Arabistan, Çin, Hollanda, Almanya ve ABD'dir. Ülkemiz ise Etiyopya'nın ihracatında %1,4'lük payı ile 17. sırada yer almaktadır.

Etiyopya'nın ithalatının büyük bir bölümünü sanayi ürünleri oluşturmaktadır. Petrol yağları ithalatı ilk sırada olup, yıllar itibariyle değişmekle beraber toplam ithalatın %15-20'sini oluşturmaktadır. Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, telefon cihazları, palm yağı, gübreler, demir çelik ürünleri, otomobiller ve iş makineleri büyük çapta ithal edilen önemli sanayi ürünleridir. Etiyopya tarımsal ürün olarak en çok buğday ve palm yağı ithal etmektedir. Bu iki tarım ürününün ithalatı toplam ithalatında %7-8 gibi önemli bir orana ulaşmaktadır.

Tablo 3 -Etiyopya'nın İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

GTİP	ÜRÜN ADI	2012	2013	2014
	TOPLAM	11.912.932	14.899.147	21.914.374
'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	2.361.456	1.687.123	3.639.442
'8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	530.131	762.323	750.130
'8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	166.584	73.171	571.193
'1511	Palm yağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	372.906	375.008	452.073
'7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	225.303	168.985	442.292
'8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	261.266	313.047	375.769
'8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, yol silindirleri vb	432.637	448.972	360.931
'1001	Buğday ve mahlut	332.967	527.647	339.074
'9999	Başka yerde belirtilmeyen ürünler	7.796	12.088	292.636
'4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	148.033	258.827	284.580
'3105	Azot, fosfor ve potasyumun ikisini veya üçünü içeren mineral veya kimyasal gübreler	437.957	199.658	277.224
'3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	153.291	410.534	274.329
'7214	Demir veya alaşımsız çelikten çubuklar (dövülmüş, sıcak haddelenmiş, haddeleme işleminden sonra burulmuş olanlar dahil)	298.579	212.823	225.764
'8702	10 veya daha fazla kişi taşımaya mahsus (sürücü dahil) motorlu taşıtlar	102.725	109.621	212.541
'8438	Yiyecek ve içeceklerin sınai amaçlarla hazırlanması veya imaline mahsus makina ve cihazlar	99.082	94.330	211.464

'3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	174.849	148.148	192.055
'3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	84.365	119.675	189.124
'1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	137.500	213.308	187.254
'8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	148.425	120.631	182.987
'8502	Elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları ve rotatif elektrik konvertörleri	47.963	115.989	173.264
'8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	101.724	94.216	165.239
'8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	55.639	107.968	156.326
'7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişliği 600 mm veya daha fazla olanlar (kaplanmış olanlar)	111.080	125.268	151.313
'8411	Turbojetler, turbopropellerler ve diğer gaz türbinleri	160	53.293	148.731
'8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme, tasnif, ayırma, yıkama, kırma, öğütme, yoğurma, kalıplama vb. Makinaları	82.632	69.824	146.043
'8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	36.297	91.420	142.558
'8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	97.767	125.165	138.084
'9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	33.938	61.839	136.634
'7302	Demir veya çelikten demiryolu ve tramvay hattı malzemesi (ray, makas dilleri, makas göbekleri, gergi çubukları, vb.	248	26.762	136.097
'3917	Plastikten hortumlar, borular ve bağlantı elemanları (manşon, nipel, dirsek, flanşlar, vb.)	39.736	150.984	133.755
'3002	İnsan kanı, hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	2.363	96.833	125.161
'7614	Aluminyumdan demetlenmiş teller, kablolar, örme halatlar vb.	34.137	18.504	123.535
'1006	Pirinç	57.049	93.688	120.884

'3902	Propilen ve diğ er olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	55.445	91.810	118.702
'4802	Sıvanmamış kağıt ve karton ve her boyutta perfore edilmemiş delikli kart ve delikli ş erit kağıt	37.374	45.840	115.187

Kaynak:ITC- Trade Map

Etiyopya'nın 2014 yılı toplam ithalatında Çin ilk sırayı almakta, bu ülkeyi sırasıyla Kuveyt, Arabistan, Hindistan, ABD, Japonya, İtalya, Endonezya ve Türkiye takip etmektedir. Türkiye'nin Etiyopya'nın ithalatındaki payı %2,1'dir.

3- Türkiye ile Etiyopya Arasındaki Ticari İlişkiler

Etiyopya Türkiye dış ticareti ise giderek artış göstermekle birlikte ihracatımız henüz istenilen düzeye ulaşmamıştır. 2014 yılında 329 milyon dolar olan ihracatımız 2015 yılında 384 milyon dolara yükselmiş, İthalatımız ise 67,5 milyon dolardan 35,7 milyon dolara gerilemiştir. İki ülke arasındaki dış ticaret sürekli ülkemiz lehine fazlalık vermekte olup, 2014 yılında Etiyopya ile olan dış ticaretimiz ülkemiz lehine 261,7 milyon dolar fazlalık vermiş iken, 2015 yılında bu rakam 348,3 milyon dolara yükselmiştir.

Tablo 1 - Türkiye-Etiyopya Dış Ticaret Değ erleri

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2000	27,2	0,2	27,4	27,0
2001	32,3	0,4	32,8	31,9
2002	32,3	7,7	40,0	24,6
2003	50,7	20,1	70,9	30,6
2004	77,7	18,0	95,7	59,7
2005	109,4	30,3	139,7	79,1
2006	91,9	23,7	115,6	68,3
2007	146,0	42,7	188,7	103,2
2008	163,8	39,3	203,1	124,5
2009	229,0	35,1	264,1	193,9
2010	174,8	40,9	215,7	133,9
2011	275,5	41,8	317,3	233,7
2012	394,8	47,0	441,7	347,8
2013	364,5	57,1	421,6	307,3
2014	329,2	67,5	396,7	261,7

2015	384,0	35,7	419,7	348,3
2015 Ocak-Temmuz	182,8	21,4	204,2	161,5
2016 Ocak-Temmuz	258,2	26,5	284,8	231,7

Kaynak: ITC Trade Map ve TÜİK

Etiyopya'ya olan ihracatımızdaki en önemli ürünler demir çelik sektörü ürünleridir. 2015 yılındaki Etiyopya'ya olan ihracatımızın yarısından fazlasını demir çelik ve ürünleri ihracatı oluşturmuştur. İhracatımızda demir çelik ürünleri dışında bakır teller, hijyenik havlular ve bebek bezleri, plastikten hortum, boru ve bağlantı elemanları, bitkisel yağlar, izole edilmiş kablo ve teller ve beyaz eşya önemli yer tutmaktadır.

Tablo 2 - Türkiye'nin Etiyopya'ya İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (ABD Doları)

GTİP	ÜRÜN ADI	2013	2014	2015
	TOPLAM	364.525	329.208	384.032
'7214	Demir veya alaşımsız çelikten çubuklar (dövülmüş, sıcak haddelenmiş, haddeleme işleminden sonra burulmuş olanlar dahil)	152.139	133.447	123.269
'7302	Demir veya çelikten demiryolu ve tramvay hattı malzemesi (ray, makas dilleri, makas göbekleri, gergi çubukları, vb.)	30	0	50.980
'7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, 3.701 çubuk, vb.		639	26.186
'7408	Bakır teller	13.794	22.737	11.072
'7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm) (sıcak haddelenmiş) (kaplanmamış)	14.597	14.085	8.627
'9619	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	4.007	3.615	7.163
'3917	Plastikten hortumlar, borular ve bağlantı elemanları (manşon, nipel, dirsek, flanşlar, vb.)	13.528	12.254	5.927
'1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	3.502	1.593	4.910
'8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber	6.185	12.698	4.436

	optik kablolar			
'8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	3.471	3.815	4.144
'8480	Metal dökümhaneleri için dereceler; döküm plakaları; döküm modelleri; metaller, karbürler, cam, plastik vb için kalıplar	257	121	4.100
'8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	77	671	4.054
'3905	Vinil asetat veya diğer vinil esterlerinin polimerleri (ilk şekillerde), diğer vinil polimerleri (ilk şekillerde)	1.156	2.502	3.832
'7413	Bakırdan demetlenmiş teller, kablolar, örme halatlar ve benzerleri (elektrik için izole edilmiş olanlar hariç)	4.529	4.617	3.629
'7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	1	3.791	3.619
'8701	Traktörler	651	987	3.210
'3824	Dökümhane maçalarına veya kalıplarına mahsus müstahzar bağlayıcılar, kimya ve bağlı sanayide kull. diğer kimyasal ür.	61	202	3.168
'9406	Prefabrik yapılar	67	2.740	2.626
'3602	Müstahzar patlayıcı maddeler (silah barutu hariç)	419	925	2.289
'8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme, tasnif, ayırma, yıkama, kırma, öğütme, yoğurma, kalıplama vb. Makinaları	1.824	1.856	2.229
'7314	Demir veya çelik tellerden mensucat, ızgara, ağ ve kafeslikler; demir veya çelikten metal depluvayye	116	252	2.095
'8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	2.114	2.525	2.005
'7216	Demir veya alaşımsız çelikten profiller	6.220	5.067	1.988
'8431	Özellikle 84.25 ila 84.30 pozisyonlarındaki makina ve cihazlar ile birlikte kullanılmaya elverişli aksam ve parçalar	502	462	1.983
'8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler, diğer mesnetler ve sayısal kontrol cihazları	4.697	3.446	1.967
'8479	kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makinalar ve mekanik cihazlar	9.096	1.267	1.945

'3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	2.066	2.624	1.926
'6202	Kadın ve kız çocuk için manto, kaban, kolsuz ceket, pelerin, anoraklar (kayak ceketleri dahil), rüzgarlıklar vb. Eşya	867	2.200	1.746
'6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıyafeti hariç)	1.598	1.570	1.735
'4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	2.620	1.598	1.677
'7306	Demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular ve içi boş profiller	3.271	2.541	1.634
'3923	Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzeme, tıpa, kapak, kapsül ve diğer kapama malzemeleri	1.311	691	1.563
'3812	Vulkanizasyon çabuklaştırıcı, kauçuk/plastik için plastifiyan bileşikler, oksidasyonu önleyici veya dayanıklılaştırıcı	997	627	1.540
'8477	Kauçuk veya plastiğin işlenmesine veya kauçuk veya plastikten eşyanın imaline mahsus diğer makina ve cihazlar	846	90	1.517
'8716	Römorklar ve yarı römorklar; hareket ettirici tertibatı bulunmayan diğer taşıtlar; bunların aksam ve parçaları	297	426	1.438
'7326	Demir veya çelikten diğer eşya:	1.074	572	1.423
'8481	Borular, kazanlar, tanklar, depolar ve benzeri diğer kaplar için musluklar, valfler (vanalar) ve benzeri cihazlar	2.043	1.686	1.409
'8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar, elektrikli olmayan şofbenler veya depolu su ısıtıcıları	693	1.439	1.374
'2106	Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda müstahzarları	767	1.096	1.342

Kaynak: ITC- Trademap

Etiyopya'dan olan ithalatımızdaki başlıca ürünler ise başta susam olmak üzere yağlı tohumlar, pamuk iplikleri, örme mensucat, yatak çarşafı ve masa örtüleri ile bakır tellerdir. Etiyopya'dan olan susam ithalatımız 2015 yılı toplam ithalatımızın %37'sini oluşturmuştur.

Tablo 3 - Türkiye'nin Etiyopya'dan İthal Ettiği Başlıca Ürünler (ABD Doları)

GTİP	ÜRÜN ADI	2013	2014	2015
	TOPLAM	57.102	67.479	35.718
'1207	Diğer yağlı tohumlar ve meyveler	29.627	32.634	13.114
'5205	Pamuk ipliği (dikiş ipliği hariç) (ağırlık itibarıyla pamuk oranı >=%85 ve perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	15.004	13.118	10.532
'6006	Diğer örme mensucat	2.803	5.032	2.322
'6004	Diğer örme mensucat (en>30cm, elastomerik/kauçuk iplik=>%5)	1.403	1.470	2.139
'6302	Yatak çarşafı, masa örtüleri, tuvalet ve mutfak bezleri	40	2.801	2.022
'7408	Bakır teller	0	0	1.565
'0901	Kahve, kahve kabuk ve kapçıkları, içinde herhangi bir oranda kahve bulunup kahve yerine kullanılan ürünler	210	272	748
'5510	Suni devamsız lifden iplikler (dikiş ipliği hariç)	548	598	550
'0713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	3.149	7.565	500
'0910	Zencefil, safran, zerdeçal, kekik, defne yaprakları, köri ve diğer baharat	65	203	367
'5515	Sentetik devamsız liflerden diğer dokunmuş mensucat	875	118	128
'5703	Halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları (tuftedilmiş)	0	352	113
'8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	54	100	110
'6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	371	176	109
'5607	Sicim, kordon, ip, halat	12	165	106
'6108	Kadın ve kız çocuk için kombinezon, jüp veya jüpon, slip ve külot, gecelik, pijama, lizöz, bornoz vb. eşya (örme)	83	13	103

'5105	Yün, ince veya kaba hayvan kılları (kardeli/taranmış)	0	0	99
'1209	Ekim amacıyla kullanılan tohum, meyve ve sporlar	0	50	97
'6104	Kadın ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, etek, pantolon, tulum ve şort (örme)(yüzme kıyafeti hariç)	142	239	95
'0603	Buket yapmaya elverişli veya süs amacına uygun kesme çiçek ve çiçek tomurcukları	42	66	86
'4811	Kağıt, karton, selüloz vatka ve selüloz liften tabakalar	0	0	66
'6107	Erkek ve erkek çocuk için külotlar, slipler, gece gömlekleri, pijamalar, bornozlar, robdöşambırlar ve benzeri eşya (örme)	78	105	65
'0602	Diğer canlı bitkiler (kökleri dahil) çelikler, aşı kalem ve gözleri; mantar miselleri	29	38	61
'2530	Tarifenin başka yerinde yer almayan mineral maddeler	34	118	59
'5509	Sentetik devamsız lifden iplik (dikiş ipliği hariç) (toptan)	1.087	769	57
'1201	Soya fasulyesi	0	0	52
'8502	Elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları ve rotatif elektrik konvertörleri	0	0	45
'4113	Diğer hayvanların dabalama veya ara kurutmada sonra ileri derecede hazırlanmış deri ve köseleleri	0	12	45
'6111	Bebek için giyim eşyası ve aksesuarı (örme)	0	5	41
'5604	Dokumaya elverişli maddelerle kaplanmış kauçuk ip ve halatlar;	0	0	40
'5506	Sentetik devamsız lifler (taranmış, ileri işlem görmüş)	0	0	36
'5606	Gipe iplikler, tırtıl iplik, şenet iplik	0	0	31
'0504	Hayvan bağırsak, mesane ve midesi (taze, soğutulmuş, dondurulmuş, tuzlanmış, salamura, kurutulmuş veya tütsülenmiş)	276	212	30
'8438	Yiyecek ve içeceklerin sınai amaçlarla hazırlanması veya imaline mahsus makina ve cihazlar	0	0	25
'6105	Erkekler ve erkek çocuklar için gömlekler (örme)	21	39	24

'8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya mahsus davlumbazlar	0	0	22
'8417	Sanayi veya laboratuvarlara mahsus elektrikli olmayan fırınlar ve ocaklar (çöp yakma fırınları dahil)	0	0	16
'4105	Koyun ve kuzuların dabalıanmış veya crust (ara kurutmalı) derileri	2	51	14
'6402	Dış tabanı ve yüzü kauçuk veya plastik maddeden olan diğer ayakkabılar	0	0	13
'6115	Merkezi ısıtma kazanları (84.02 pozisyonundakiler hariç)	14	21	13

Kaynak: ITC- Trademap